

แนวทางการความสำเร็จของการเป็นผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ กรณีศึกษา ไร่ปลูกรัก จังหวัดราชบุรี**The way to success of organic entrepreneurship Case study Rai Pluk Ruk , Ratchaburi**

จอมภัก คลังระหัด * เกณิกา วงศ์ขารี ** และพิชญณ์ พลธานี **

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

* อาจารย์สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** นักศึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ 2) เพื่อศึกษาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากไร่ปลูกรัก 3) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการทำเกษตรอินทรีย์ โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้วิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการศึกษาอัตชีวประวัติและเรื่องเล่า เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ประชากรผู้ให้ข้อมูลหลักคือ คุณกานต์ ฤทธิ์ขจร เจ้าของไร่ปลูกรัก ผลการวิจัยพบว่า การจะเป็นผู้ประกอบการของธุรกิจเกษตรอินทรีย์ต้องมีการจัดการพื้นที่ เมล็ดพันธุ์ การเพาะปลูก การดูแลทุกๆด้านจะต้องได้รับการรับรองมาตรฐานจากสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้า การสร้างแบรนด์ให้เป็นที่ยอมรับ การให้ความรู้ รวมทั้งการสร้างประสบการณ์ที่ดีในสินค้าและบริการอย่างต่อเนื่อง

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the success of the Entrepreneur's organic agriculture 2) to study the distribution channel the product of Rai Pluk Ruk 3) to study the problems and obstacles in the organic agriculture. This research was a qualitative research. The data was collected by the in-depth interview and non-participant observation involving the entrepreneur's profile. The key informant was Mr.Kam Ritkajorn the Entrepreneur's of Rai pluk Rak. The main findings of the study were how to be a entrepreneur's of business organic agriculture they have to authenticate from International Federation of Organic Agriculture Movements (IFOAM) for create reliability with customer

คำสำคัญ: เกษตรอินทรีย์, ผู้ประกอบการ, ความสำเร็จ

Keyword: Organic, Entrepreneur, Success

บทนำ

เกษตรกรอินทรีย์ คือ การทำเกษตรที่ไม่ใช้สารเคมีในทุกขั้นตอนการผลิต โดยมีการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม เน้นการปรับปรุงบำรุงดินและเน้นระบบการเกษตรที่ผลิตอาหารและเส้นใย การเคารพต่อศักยภาพทางธรรมชาติ สัตว์ และ นิเวศการเกษตร เกษตรอินทรีย์จึงลดปัจจัยการผลิตจากภายนอก มีการพยายามประยุกต์ใช้ธรรมชาติ ในการเพิ่มผลผลิต และ พัฒนา ความต้านทานต่อโรคของพืชและสัตว์เลี้ยงที่สอดคล้องกับเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม ภูมิศาสตร์ สภาพอากาศและ วัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วย (มัทนา อภัยมูล, 2549)

Smart Farmer หรือ เกษตรกรอัจฉริยะ หมายถึงเกษตรกรที่ทำการเกษตร โดยใช้แนวทางที่ทันสมัยและมี ประสิทธิภาพมาก สามารถตอบสนองได้ทั้งในแง่คุณภาพและปริมาณ รวมทั้งผลตอบแทนทางการเงิน มีการใช้เทคโนโลยีที่ หลากหลายเพื่อสร้างระบบการตัดสินใจ เพื่อให้เกิดความแม่นยำกำหนดทิศทางของตลาดที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดราคา สินค้าทางการเกษตรแต่ละชนิดในช่วงแต่ละเวลา การขนส่งสินค้าทางการเกษตรจากแหล่งผลิตไปยังตลาดที่ต้องการในเวลา ที่กำหนด เพื่อรักษาความสดใหม่ของสินค้าไม่ให้เน่าเสีย

การจะเป็นผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ไม่ใช่เรื่องง่าย หากคิดจะเติบโตใหญ่ในเส้นทางนี้ต้องมองให้ขาดชนิด 360 องศา อย่างที่วันนี้ไร่ปลูกรัก ไม่เพียงแต่เป็นไร่ที่ปลูกและขายผักออร์แกนิกเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังมีผลิตภัณฑ์แปรรูป จากผัก เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เปิดให้ผู้สนใจเข้ามาเรียนรู้ พุดง่ายๆ คือเป็นฟาร์มผักออร์แกนิกที่เป็นศูนย์รวมแบบครบวงจร แม้จะถูกพูดถึงกันมาก แต่ในโลกธุรกิจ ผู้ประกอบการต่างรู้ดีว่าไม่ใช่เรื่องง่ายเพราะคนยังไม่ค่อยเข้าใจความแตกต่างกับ “ผักปลอดสาร” กลายเป็นอุปสรรคพื้นที่ปิดทางโตทำให้ผลิตภัณฑ์ “ออร์แกนิก” ถูกเมินเฉยจากตลาดมาตลอดหลายปีที่ผ่านมา แต่โจทย์ยากๆแบบนี้ผู้ประกอบการไทยพิชิตมันมาแล้ว ถึงวันนี้ผ่านมา 11 ปี พวกเขาที่ยืนหยัดอยู่ในธุรกิจได้ อย่างสง่างาม “ไร่ปลูกรัก” ผลิตผลจากความตั้งใจของคู่รัก คุณกานต์ ฤทธิขจร และ คุณอ โนทัย ก้องวัฒนา ที่ทำตั้งแต่ธุรกิจ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรธรรมชาติ ผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก ทั้งผักสดและแปรรูป จำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ ล่าสุดกับธุรกิจให้ คำปรึกษาด้านฟาร์มเกษตรอินทรีย์ ทั้งนี้ภายในฟาร์มปลูกผักกว่า 30 ชนิด ทั้งผักไทย จีน และตะวันตก ส่วนใหญ่เป็นผักสวนครัว โดยผลผลิตจะส่ง ประกอบอาหารในร้านอโนทัย อีกทั้ง ส่งจำหน่ายในซูเปอร์มาร์เก็ตต่างๆ ในชื่อแบรนด์ “ไร่ปลูกรัก” เช่น ที่อซูเปอร์มาร์เก็ตสยามพารากอน เดอะมอลล์ เลมอนฟาร์ม และฟู้ดแลนด์ เป็นต้น โดยรวมมีจุดจำหน่ายทั้ง ประเทศกว่า 60 จุด ยอดส่งสินค้าประมาณ 100 ตันต่อปี นอกจากนั้น ประมาณ 10% ของผลผลิตในฟาร์ม ยังส่งออกไป ตลาดต่างประเทศด้วย (<http://www.psuengineer.org>)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้คณะผู้วิจัยสนใจจะศึกษาถึงแนวทางที่ทำให้ไร่ปลูกรักประสบความสำเร็จทั้ง การปลูกผักออร์แกนิก การจัดช่องทางการจำหน่าย รวมถึงปัญหาและอุปสรรคที่กว่าจะมาเป็นไร่ปลูกรักในวันนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์
2. เพื่อศึกษาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากไร่ปลูกรัก
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการทำเกษตรอินทรีย์

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์
2. เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการทำเกษตรอินทรีย์

ขอบเขตการวิจัย

- 1 ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ประกอบการ ไร่ปลูกผัก จ.ราชบุรี
- 2 ขอบเขตด้านเนื้อหา แนวทางการสำเร็จของการเป็นผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์
- 3 ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา คือ ไร่ปลูกผัก อ.บางแพ จ.ราชบุรี
- 4 ขอบเขตด้านเวลา ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย ตั้งแต่เดือน มกราคม – มิถุนายน 2560 ระยะเวลา 6 เดือน

ทบทวนวรรณกรรมและวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการสำเร็จของการเป็นผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์” ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนผลงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์

1.1 คำจำกัดความของเกษตรอินทรีย์

Codex Alimentarius commission (1999) เกษตรอินทรีย์ เป็นระบบการทำฟาร์มที่ให้ความสำคัญของการเพิ่ม ประสิทธิภาพ โดยการจัดการระบบนิเวศมากกว่าการใช้ปัจจัยการผลิตจากภายนอกฟาร์ม เป็นระบบที่ให้ความสำคัญในสุขภาพ และผลกระทบของการเกษตรที่มีต่อ สิ่งแวดล้อม และสังคม โดยงดเว้นการใช้ปัจจัยการผลิตที่เป็นสารเคมีสังเคราะห์ เช่น ปุ๋ยเคมี สารกำจัดศัตรูพืช สารกันบูด สารปรุงแต่ง ยารักษาโรคปศุสัตว์ พันธุ์พืชและสัตว์ที่มีการดัดแปลงทางพันธุกรรม และ สารกัมมตกภาพ ทั้งนี้โดยการปรับปรุงวิธีการ โดยเน้นการจัดการสภาพนิเวศให้เหมาะสมในแต่ละแห่งซึ่งมีความแตกต่างกัน (site-specific management) เพื่อที่จะรักษาและเพิ่มพูนความอุดมสมบูรณ์ของดินและการป้องกันศัตรูพืชในระยะยาว

วรรณคดี สุนันทพงษ์ศักดิ์ (2546) พร้อมทั้งมีการใช้สารเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรได้แก่ การใส่ปุ๋ยเคมี เพื่อเพิ่มธาตุอาหารให้กับดินในการที่จะเร่งอัตราการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชซึ่งผลิตเป็นจำนวนมาก การใช้สารเคมี ควบคุมและกำจัดวัชพืช การใช้สารเคมีป้องกันกำจัด โรค แมลง และศัตรูพืช ในหลายประเทศที่กำลังพัฒนาและพัฒนาแล้วมี การใช้สารเคมีในพื้นที่การเกษตรในปริมาณสูงมาก ก่อให้เกิดสารพิษปนเปื้อนในดิน น้ำ และอากาศเป็นส่วนใหญ่ และ นอกจากนี้ส่วนที่เหลืออีก 25 เปอร์เซ็นต์ อยู่ในรูปของสารพิษตกค้างในผลผลิตทางการเกษตร

สมภพ โคตรวงษ์ (2547) อุปนายกสมาคมเกษตรอินทรีย์ (ประเทศไทย) สำนักงาน กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนา เกษตรอินทรีย์) กล่าวว่า การเกษตรอินทรีย์ คือการทำเกษตรด้วยหลักธรรมชาติ บนพื้นที่การเกษตรที่ไม่มีสารพิษ ตกค้างและหลีกเลี่ยงจากการปนเปื้อนของสารเคมีทั้งทางดิน ทางน้ำ ทางอากาศ เพื่อส่งเสริมความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศ และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมให้กลับคืนสู่สมดุลธรรมชาติ โดยไม่ใช้สารเคมี สังเคราะห์หรือสิ่งที่ได้มาจากการตัดต่อทางพันธุกรรม ใช้ปัจจัยการผลิตที่มีแผนการจัดการอย่างเป็นระบบในการผลิต

ภายใต้มาตรฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์ให้ได้ผลผลิตสูง อุดมด้วยคุณค่าทางอาหารและปลอดภัย โดยมีต้นทุนการผลิตต่ำเพื่อคุณภาพชีวิต และเศรษฐกิจพอเพียง แก่มวลมนุษยชาติและสรรพสิ่ง การเดินทางเพื่อการธรรมาภิบาลเกษตรอินทรีย์ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย

ณรงค์ คงมากและคณะ (2535) เป็นการทำเกษตรที่ต้องสร้างความสมดุลของระบบนิเวศน์โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยภายนอก มนุษย์ต้องทำงานร่วมกับธรรมชาติโดยที่ไม่พยายามจะแทรกแซงในสิ่งที่ธรรมชาติทำเองได้ เช่น ให้ความสำคัญสูงสุดต่อดิน เพราะถือว่าดินเป็นพื้นฐานของความอุดมสมบูรณ์ของพืชและสัตว์รวมถึงมนุษย์ที่อาศัยอยู่บนผืนดินนั้น โดยทำการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์แบบหมุนเวียนในช่วงจังหวะเวลาที่ถูกต้อง

จากคำจำกัดความข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การทำเกษตรอินทรีย์ คือ การทำเกษตรเลียนแบบธรรมชาติบนพื้นที่การเกษตรที่ไม่มีสารปนเปื้อนใดๆเกี่ยวกับสารเคมีทั้งทาง ดิน น้ำ อากาศ เพื่อส่งเสริมให้ดินที่ใช้ในการเพาะปลูกมีความสมบูรณ์ ใช้น้ำหมักชีวภาพแทนการใช้สารเคมีในตอนแรกอาจจะยังให้ผลผลิตที่ไม่ดีนัก แต่เมื่อใดที่พืชและดินเริ่มปรับตัวเข้ากับการใช้ น้ำหมักชีวภาพแล้ว ก็จะเริ่มเห็นผลในหลายๆด้าน ทั้งในเรื่องของสุขภาพร่างกายของเกษตรกร ค่าใช้จ่ายลดลงเพราะไม่ได้ซื้อสารเคมีมาใช้แล้ว สภาพแวดล้อมและพื้นดินในการทำ เกษตรดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งจะแตกต่างจากตอนแรกโดยสิ้นเชิง

2. ความหมายของการเป็นผู้ประกอบการ

ผู้ประกอบการ (Entrepreneur) หมายถึง ผู้ที่คิดริเริ่มดำเนินธุรกิจขึ้นมาเป็นของตนเองมีการวางแผนการดำเนินงานและดำเนินธุรกิจทุกด้านด้วยตนเอง โดยยอมรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาเพื่อมุ่งหวังผลกำไรที่เกิดจากการดำเนินงานของธุรกิจตนเอง (จริยา ตันติพิงศ์อนันต์, 2549)

3. แนวความคิดเกี่ยวกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร

การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร คือการนำผลผลิตทางการเกษตรมาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าของ ผลผลิต และยังช่วยยืดอายุของผลผลิตให้อยู่ได้นาน โดยไม่เน่าเสีย ผลผลิตที่ผ่านการแปรรูปแล้วจะทำให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ มีรูปลักษณะและรสชาติที่ไม่เหมือนเดิม การแปรรูปผลิตภัณฑ์นั้นจะช่วยไม่ให้ผลผลิตทางการเกษตร สิ้นตลาดและยกระดับของราคาของผลผลิตให้เพิ่มขึ้น การแปรรูปยังช่วยเพิ่มความหลากหลายให้กับผลผลิตทางการเกษตรและยังมีความสะดวกในการบริโภคและเก็บรักษา นอกจากนี้การแปรรูปยังช่วยเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายให้มากขึ้น ตลอดจนช่วยกระจายสินค้าไปในตลาดอีกด้วย (<http://www.ku.ac.th/e-magazine/january47/agri/plant.html>)

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พิรัชย์ กุลชัย และ อิศระ อินทรสูต (2550) ศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาตลาดเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า มีปัญหาที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วนดังนี้ 1) ปัญหารัฐบาลไม่มีความชัดเจนและการสนับสนุนต่ำ 2) ผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์มีจำนวนน้อย 3) ผู้บริโภครู้จักเกษตรอินทรีย์จริงๆ มีน้อย 4) ห้างไม่ให้ความสำคัญกับจุดขาย แนวทางในการพัฒนาตลาดเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศ 1) สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาตลาดเกษตรอินทรีย์อย่างจริงจัง 2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ผู้บริโภคและผู้จำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ 3) สนับสนุนระบบการส่งเสริมการผลิตเกษตรอินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพ 4) สนับสนุนงานวิจัยเพื่อการพัฒนากระบวนการเกษตรอินทรีย์ 5) จัดตั้งศูนย์ความรู้ทางด้านเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ

เจษฎา มิ่งฉาย และ ปราวณา ขศสุข (2551) ศึกษาเรื่อง เกษตรอินทรีย์ไทย: การวิเคราะห์บริบทและสาระเชิงนโยบาย ผลการศึกษาพบว่า เกษตรอินทรีย์เป็นนโยบายสาธารณะที่ดำเนินการโดยภาครัฐ ภายใต้แนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและนโยบายรัฐบาล เจ็อนไขที่สำคัญในการกำหนดนโยบาย คือ ความปลอดภัยของอาหารและมาตรฐานการผลิต การค้าเสรีและบทบาทขององค์กรระหว่างประเทศ การดำเนินงานตามนโยบายเป็นแบบเชิงเดี่ยว รวมศูนย์อำนาจไว้ที่ระบบการเมืองและรัฐบาล สั่งการผ่าน โครงสร้างของรัฐที่มีลำดับชั้น รูปแบบการผลิตเกษตรอินทรีย์ควรมีสองลักษณะคือ การผลิตแบบพึ่งพาตนเอง กับระบบการผลิตบนมาตรฐานสากล และปัจจัยทางการบริหารจัดการที่สำคัญคือ ความเข้าใจและความชัดเจนในนโยบาย การสนับสนุนจากภาคการเมืองและภาคสังคม องค์กรความรู้และการจัดการเพื่อการทำงาน

รุ่งฤดี รัตนวิไล (2556) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จด้านการผลิตและการตลาดในการผลิตพืชเกษตรอินทรีย์ระหว่างกลุ่มเกษตรกรกับเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า 1) สมาชิกกลุ่มเกษตรอินทรีย์และเกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี มีพื้นที่ทำการเกษตรขนาดเล็กไม่เกิน 15 ไร่ เกษตรกรที่เป็นสมาชิกเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือน 1 – 3 คน ซึ่งน้อยกว่าเกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่ที่มีสมาชิกในครัวเรือน 4 - 6 คน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของสมาชิกกลุ่มเกษตรอินทรีย์อยู่ในช่วง 1,000 – 5,000 บาท ซึ่งน้อยกว่าเกษตรกรรายย่อยที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 5,001 – 10,000 บาท แต่อย่างไรก็ตามทั้งสองกลุ่มต่างมีรายได้เสริมจากแหล่งอื่นนอกเหนือจากการทำเกษตรอินทรีย์ 2) ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จด้านการผลิตพืชเกษตรอินทรีย์ของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ การจัดการหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต การปฏิบัติที่ดีในฟาร์ม ปริมาณการผลิตที่เพียงพอ และการวางแผนการผลิต 3) ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จด้านการตลาดพืชเกษตรอินทรีย์ของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ แนวปฏิบัติในการสัมพันธ์กับผู้ร่วมค้าด้านราคา แนวปฏิบัติในการสัมพันธ์กับผู้ร่วมค้า ด้านพัฒนาผู้ผลิต และแนวปฏิบัติภายในหน่วยงานด้านทุน

วิธีวิจัยและการดำเนินการวิจัย

John W. Cresweel (อ้างถึง ชิวชาญ พาราวงศ์, 2541) การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นกระบวนการค้นคว้าวิจัยเพื่อหาความเข้าใจบนพื้นฐานของระเบียบวิธีอันมีลักษณะเฉพาะที่มุ่งค้นหาประเด็นปัญหาทางสังคม หรือปัญหาของมนุษย์ ในกระบวนการนี้นักวิจัยสร้างภาพหรือข้อมูลที่ซับซ้อน เป็นองค์รวม วิเคราะห์ข้อความ รายงานทัศนคติของผู้ให้ข้อมูลอย่างละเอียด และดำเนินการศึกษาในสถานการณ์ที่เป็นธรรมชาติ

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยเจาะจงให้เป็นผู้มีประสบการณ์และเป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ คือคุณ คุณกานต์ ฤทธิจักร เจ้าของไร่ปลูกรัก อ.บางแพ จ.ราชบุรี เพื่อให้สามารถรับรู้ได้ทุกประเด็นในการสร้างฟาร์มไร่ปลูกรักจนเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวให้ผู้สนใจเกี่ยวกับการปลูกผักออร์แกนิกเข้ามาเยี่ยมชมและทำกิจกรรมภายในฟาร์ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาความสำเร็จของการทำเกษตรอินทรีย์สู่การเป็นผู้ประกอบการ มีเครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย

1. ผู้วิจัย : ผู้วิจัยถือว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการทำวิจัย เพราะผู้วิจัยเองจะเป็นผู้ที่ลงพื้นที่ เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง เพราะวิจัยคุณภาพคือการลงพื้นที่สอบถามข้อมูลด้วยตนเอง ผู้วิจัยจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมทั้งในเรื่องคำถามในการสัมภาษณ์และความรู้ในเรื่องที่ต้องการศึกษา

2 เครื่องบันทึกเสียง : ใช้บันทึกข้อมูลระหว่างสัมภาษณ์ เพื่อให้ในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลไม่ให้เกิดความผิดพลาดเกี่ยวกับ ข้อมูล

3 แนวคำถามสัมภาษณ์ : ผู้วิจัยจะใช้คำถามแบบปลายเปิดเพื่อให้ผู้วิจัยเองได้คำตอบในหลายๆแง่เกี่ยวกับงานวิจัย ที่ผู้วิจัยไม่สามารถคาดเดาได้ และทำให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถตอบได้กว้างและครอบคลุมมากขึ้น

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและการสำรวจแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมเกี่ยวกับแนวทางการประสบความสำเร็จของการเป็นผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ โดยผู้ให้สัมภาษณ์คือ คุณกานต์ ฤทธิจักร เจ้าของไร่ปลูกรัก อ.บางแพ จ.ราชบุรี ระหว่างเดือน มกราคม – มิถุนายน 2560 รวมระยะเวลา 6 เดือน

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ในการศึกษาเรื่องศึกษาความสำเร็จของการทำเกษตรอินทรีย์สู่การเป็นผู้ประกอบการ ได้ใช้การตรวจสอบของความน่าเชื่อถือหลายทาง โดยการวิเคราะห์ของผู้วิจัยได้รับการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญและเนื้อหาในการวิจัยรับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสายงาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในการวิจัยนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1 วิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยและข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการเจ้าของไร่ปลูกรัก

2 วิเคราะห์จากการสร้างแบบสรุป โดยการสร้างบทสรุปจากการวิเคราะห์ เป็นข้อมูลบรรยาย ได้จากการสังเกตสัมภาษณ์ และจดบันทึก

ผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการสำเร็จของการเป็นผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ กรณีศึกษา ไร่ปลูกรัก จังหวัดราชบุรี ครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการศึกษาอัตชีวประวัติและเรื่องเล่า โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักคือ คุณกานต์ ฤทธิจักร เจ้าของไร่ปลูกรัก ได้ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. ความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์

กระแสความสนใจเรื่องอาหาร ปลอดภัยสารพิษมีมาประมาณ 15 ปีแล้ว โดยเฉพาะเกษตรอินทรีย์หรือที่เรียกว่า กันว่าผักออร์แกนิก เนื่องจากกรรยาของ คุณกานต์เป็นเซฟจึงมีการปลูกฝังกันมาว่าวัตถุดิบที่นำมาประกอบอาหารต้อง สด

สะอาด มีคุณภาพและปลอดภัยด้วย กระบวนการการผลิตตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ทำให้เกิดความยั่งยืนของห่วงโซ่อาหาร ตั้งแต่ผู้ผลิตถึงผู้บริโภค ทำนองจากภูผาถึงใต้ท้องทะเลและระหว่างทางมีเรื่องของการรักษาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม จุดเริ่มต้นของการทำไร่ปลูกผักคือภรรยาของคุณกานต์เปิดร้านอาหารที่ชื่อว่า “อโณทัย” และตามหาวัตถุดิบที่มีคุณภาพสำหรับป้อนร้านอาหารอโณทัย บรรดาอาหารในร้านอโณทัยส่วนใหญ่จะเป็นพวกผักปลอดสารพิษ ผักอนามัย เป็นที่นิยมมากหน่อยคือผักไฮโดรโปนิคส์ จึงตามไปดูตามแหล่งที่ขายทำให้พบว่าในหลายๆแห่งยังใช้ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง ยังไม่เป็นออแกนิก 100 เปอร์เซ็นต์ จึงเป็นที่มาของแนวคิด ‘ทำเอง’ ดิกว่า คุณกานต์เล่าว่า หลังจากนั้นก็รีบไปพูดคุยกับทางพ่อตาว่าต้องการที่ดินประมาณ 2 – 3 ไร่ เพื่อปลูกผักอินทรีย์สำหรับส่งไปประกอบอาหารที่ร้านอโณทัย และวันหยุดเสาร์ – อาทิตย์ สามารถพักผ่อนได้ แต่ทางพ่อตาคิดว่า 2 – 3 ไร่ ไม่สามารถทำเป็นธุรกิจได้ จึงพามาดูที่ดินที่ราชบุรีที่ทางพ่อตาเคยซื้อ ไร่จำนวน 60 ไร่ คุณกานต์จึงรับไว้

จากที่ดิน 60 ไร่ เริ่มทำที่ 1 – 2 ไร่ก่อน ไม่ได้ทำทีเดียว 60 ไร่ จากที่เรียนด้านเศรษฐศาสตร์มาไม่มีความรู้ด้านการเกษตรเลย ปีแรกๆเลยต้องเรียนรู้หลายเรื่องมาก ทางบ้านพ่อตามองการทำเกษตรอินทรีย์เป็นเรื่องของธุรกิจตั้งแต่แรก เมื่อคิดถึงการทำธุรกิจเกษตรอินทรีย์ การจัดการพื้นที่ เมล็ดพันธุ์ การเพาะปลูก การดูแลในทุกๆด้านจะต้องได้มาตรฐานของ (International Federation of Organic Agriculture Movements : IFOAM) ซึ่งทางไร่ปลูกผักได้ขอรับรองมาตรฐานจากสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติตั้งแต่เริ่มต้นจากสำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แห่งประเทศไทย ที่เป็นมาตรฐานส่งออกไปยุโรป ปัจจุบันมีกฎหมายเคร่งครัดของแต่ละทวีป เช่น ยุโรป อเมริกา ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย แม้กระทั่งแคนาดา ถ้าจะส่งสินค้าออกไปจำหน่ายที่ประเทศเหล่านี้จะต้องผ่านมาตรฐาน IFOAM ให้ได้ การขอ IFOAM มีค่าใช้จ่ายสูงแต่ก็ต้องยอมลงทุนไปก่อน เพื่อผลระยะยาว นอกจากนี้ ขั้นตอนการปรับสภาพพื้นที่ก็ต้องทำเป็นระบบตามมาตรฐานด้วย คือปลูกพืชแนวกันชนรอบๆ ไร่ ยกกันป้องกันการปนเปื้อน เป็นต้น เมื่อเตรียมสภาพพื้นที่ต่างๆ แล้วก็ลงมือปลูกผักทีละ 1-2 ไร่ก่อน ปีที่ 2 ก็ขยายครบ 10 ไร่ ปีที่ 3 ขยายไปครบ 30 ไร่ พอปีที่ 4 นี้ก็ทำครบเต็มพื้นที่ 60 ไร่ ที่ไร่ปลูกผักเน้นการปลูกผักตามฤดูกาล การทำเกษตรอินทรีย์ มีเทคนิคที่เรียกว่าทำเฉพาะพื้นที่ (crop rotation) เฉพาะฤดูกาล (seasonal) ร่วมกัน คือการหมุนเวียนพืชปลูกเฉพาะพื้นที่ และการปลูกพืชให้ตรงกับฤดูกาล คุณกานต์ยังเล่าอีกว่าความสุขของอาชีพเกษตรกร ถ้าไม่มีเรื่องค้าขาย ชีวิตจะมีความสุขมากกว่านี้ ตอนที่เริ่มทำไร่ปลูกผักใหม่ๆ ก็คิดเหมือนกันนะ อีกทั้งไม่ได้คิดอะไรมาก ลึกๆอยากทำงานชนบทออกไปทางลูกทุ่งชอบแนว การทำงาน ณ วันนี้ก็ยังปากกัดตีนถีบ ทั้งงานผักสด งานแปรรูป งานเชิงท่องเที่ยวด้วย ต้องอาศัยการใช้พลังงาน ก็คาดหวังว่า 10 ปีจากนี้ไปต้องทำงานให้หนักขึ้น เรียนรู้มากขึ้น สายงานเติบโต ขยายมากขึ้น ไม่เหมือนจุดเริ่มต้นเมื่อ 10 ปีที่แล้ว ปัจจุบันคุณกานต์ทำหลายอย่าง ตั้งแต่เป็นเกษตรกรปลูกผักสดขาย แปรรูปผักสด ท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่ปรึกษาการทำเกษตรอินทรีย์

2. ช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากไร่ปลูกผัก

ผักสดของไร่ปลูกผักมีขายตามร้านอาหารสุขภาพ และซูเปอร์มาร์เก็ตบางแห่ง ภายใต้ชื่อ “ไร่ปลูกผัก ผักอินทรีย์” เช่น ท็อปซูเปอร์มาร์เก็ต สยามพารากอน เดอะมอลล์ เลมอนฟาร์ม และฟู้ดแลนด์ เป็นต้น โดยรวมมีจุดจำหน่ายทั่วประเทศกว่า 60 จุด ยอดส่งสินค้าประมาณ 100 ตันต่อปี นอกจากนี้ ประมาณ 10% ของผลผลิตในฟาร์ม ยังส่งออกไปตลาดต่างประเทศ ตลาดในเมืองไทยคือผักสด สำหรับสินค้าแปรรูปยังไม่ไดวางจำหน่ายในประเทศ ลูกค้านำเข้าจากต่างประเทศที่ซื้อสินค้าแปรรูปมีมูลค่าที่

3. ปัญหาและอุปสรรคในการทำเกษตรอินทรีย์

ปัญหาและอุปสรรคของผักอินทรีย์คือใน ปีแรกๆ มีการปฏิสัมพันธ์กับชุมชนรอบๆ ไร่ แต่ปรากฏว่าขายผักไม่ได้ คนไม่รู้จักผักอินทรีย์ ต้นไม่สวย ต้นเล็ก และราคาแพง คนชอบกินผักต้นอวบ ใหญ่ และราคาถูก ตอนนั้นคุณกานต์พยายามอธิบายให้เข้าใจปรากฏว่าอธิบายผักอินทรีย์คนฟังยังไม่ทันเข้าใจเลย ผักสด ผักเหี่ยวหมดแล้ว คิดว่าต้องนำผักอินทรีย์เข้ากรุงเทพฯ นั่นคือการนำผักจากไร่มาแนะนำให้คนที่ต้องการจริงๆ ได้รู้จักและซื้อกลับไปทำอาหาร โชคดีตลาดขยาย ผู้บริโภครุ่นตัวชูเปอร์มาร์เก็ตต่างๆ ร้านอาหารเพื่อสุขภาพติดต่อเข้ามา ก็เป็นจุดที่ทำให้ส่งผักเข้าไปขายในกรุงเทพฯ ได้มากขึ้นแต่ก็ใช้ว่าการเปิดตลาดในกรุงเทพฯ จะไม่มีอุปสรรค สิ่งที่พบก็คือคนส่วนหนึ่งไม่เข้าใจผักอินทรีย์ เพราะตอนนั้นมีสารพัดผัก เช่น ผักอนามัย ผักกางมุ้ง ผักปลอดสาร ผักไฮโดรโปนิคส์ มีความแตกต่างจากผักอินทรีย์อย่างไรบ้าง ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่มากแต่คิดว่าการขายตามชุมชนรอบๆ ไร่ นอกจากผักที่ปลูกกันตามมีตามเกิดทั่วไปและใช้สารพิษฆ่าแมลง ยังมีผักอนามัย ผักปลอดสาร ผักกางมุ้ง ผักไฮโดร โพนิกส์ มาเป็นคู่แข่งขันทางการตลาดของผักอินทรีย์อีกด้วย ซึ่งคำว่า “ผักอินทรีย์” ดูเหมือนเป็นของใหม่ในสายตาของผู้ซื้อที่คุ้นชินกับผักชนิดอื่นมากกว่า

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยพบว่า การทำเกษตรอินทรีย์เป็นสิ่งที่ยากมากที่จะทำให้ผู้บริโภค โภคเชื่อถือได้ 100% ว่าเป็นผักออแกนิกจริงๆ เพราะผู้บริโภคยังยึดติดกับการเลือกผักต้นใหญ่ๆ ไร่ไม่มีรอยกัดของแมลงและใบสีสดๆ อยู่ เพราะฉะนั้น การทำให้ผักออแกนิกเป็นที่นิยมควรทำให้ผู้บริโภครู้ว่าผักออแกนิกดีกว่าผักธรรมดาอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- จริยา ดันติพงษ์นันต์. (2549). บุคลิกภาพของผู้ประกอบการ ภูมิความรู้ ความชำนาญ และความสำเร็จในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจอาหาร โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (4-5 ดาว). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะศิลปศาสตร์, สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ.
- เจษฎา มิ่งฉาย และปรารภนา ศสข. (2551). เกษตรอินทรีย์: นโยบายสาธารณะท้องถิ่นเพื่อความอยู่รอดของเกษตรกรในพื้นที่ภาคเหนือ. รายงานการประชุมวิชาการรัฐศาสตร์ท้องถิ่นกับการเมืองภาคประชาชน ฝ่าวิกฤติสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน.
- ณรงค์ คงมากและคณะ. (2535). เกษตรกรรมทางเลือก หนทางรอดของสังคมไทย. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์
- พีรชัย กุลชัย และ อิสระ อินทรสุด (2550). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย. การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 45. กรุงเทพฯ, 30 มกราคม – 2 กุมภาพันธ์: 121-128
- มัทนา อภัยมุล. (2549). เกษตรอินทรีย์ กลุ่มแม่บ้านผักไฮโดร โพรนิคส์ หมู่ที่ 7 บ้านไร่ถั่ว. เข้าถึงเมื่อ 26 มีนาคม 2560. เข้าถึงได้จาก <http://group75573.blogspot.com/2016/02/agriculture-2544.html>
- รุ่งฤดี รัตนวิไล. (2556). การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จด้านการผลิตและ การตลาดในการผลิตพืชเกษตรอินทรีย์ระหว่าง กลุ่มเกษตรกรกับเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดฉะเชิงเทรา เข้าถึงเมื่อ 26 เมษายน 2560. เข้าถึงได้จาก <http://doi.nrct.go.th/>
- วรรณลดา สุนันท์พงศ์ศักดิ์. (2545). เกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย. เกษตรกรรมธรรมชาติ. 39, 10 – 32.
- สมภพ โคตรวงษ์. (2547). ปุ๋ยอินทรีย์ผสมแร่ธาตุธรรมชาติ. วิชาการปริทัศน์ 12, 7

การประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านการบริหารกิจการสาธารณะ ครั้งที่ 4 (The 4th National Conference on Public Affairs Management)
“การบริหารกิจการสาธารณะภายใต้ประเทศไทย 4.0” (Public Affairs Management Under Thailand 4.0)

Codex Alimentarius commission. (1999). Codex alimentarius. Rome: Viale delle Terme di Caracalla

John W. Cresweel (อ้างอิง ชิวชาญ พาราวงศ์ , 2541). Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. Newyork: SAGE Publications